

Van het gas af

REPORTAGE VERGROENING

De rechter blokkeert het zonnepark van de inwoners van Terheijden

Het Brabantse dorp Terheijden wil op eigen kracht vergroenen en gasloos worden, onder andere met een zonnepark. De rechter oordeelde dat een commerciële concurrent geen gelijke kansen kreeg.

Tekst **Hester van Santen** Foto **Merlin Daleman**

‘H’et zijn niet de beste weken”, zegt Pim de Ridder. De ondernemer in duurzame energie is de initiatiefnemer van een allesomvattend vergroeningsplan voor het Brabantse dorp Terheijden, waar hij lang geleden opgroeiende. Samen met bewoners is hij sinds 2018 bezig om het van de grond te krijgen: een warmtenet, een eigen windmolen, een zonnepark naast het dorp.

Alles om van het zesduizend inwoners tellende dorp bij Breda een zelfvoorzienende, groene „energievrijstaat” te maken, zoals De Ridder het graag noemt. Afgelopen zomer nog kochten bewoners en ondernemers uit het dorp voor bijna 550.000 euro aan obligaties voor het groene energieplan - de uitgifte was ruimschoots geslaagd.

Maar verder was er vooral tegenslag voor De Ridder en het Traais Energie Collectief (TEC), het bewonersinitiatief. Met de aansluitingen van de eerste huizen en openbare gebouwen op het nieuwe warmtenet in het dorps hart wil het niet vlotten. In de zomer hoopte het TEC nog dat de eerste gebouwen in Terheijden in september “van het gas af” zouden gaan. Maar nadat logistieke moeilijkheden zich opstapelden, is dat uitgesteld tot september 2021.

Vervolgens kwam ook het verdere graafwerk voor het warmtenet in het dorp stil te liggen: bij het grondwerk voor een nieuwe woonwijk, die aangesloten moet worden op het warmtenet, werd veel munitie uit de Tweede Wereldoorlog gevonden. Intussen eiste de Raad van State ook nog aanpassing van de plannen voor het grote Brabantse windpark langs de A16, waarvan de molen van Terheijden deel uitmaakt.

Maar twee weken geleden bracht de rechter in Breda de groene energieplannen de

pijnlijkste slag toe. De vergunning voor het zonnepark dat pal naast het dorp zou worden gebouwd voor het energiecollectief, werd ingetrokken.

Het bedrijf NaGa Solar, een commerciële zonneparkenbouwer, betoogde voor de rechter met succes dat de gemeente Drimmelen het dorpsplan van het TEC had voorgetrokken bij de beoordeling van vergunningen. Alle vergunningsbesluiten worden vernietigd, het Traais Energie Collectief mag zijn zonnepark voorlopig niet bouwen. „We zaten in een flow en die is nu weg”, zegt De Ridder.

Ook de gemeente is „teleurgesteld”, meldde ze in een schriftelijke verklaring. Daar wil het college desgevraagd niets aan toevoegen, maar de reden laat zich raden. De gemeente in West-Brabant wilde tegemoetkomen aan de wensen van haar bevolking rond duurzame energie, maar is door de rechter teruggefloten. Zelfs voor het kabinet, dat sterk inzet op burgerparticipatie in zon- en windprojecten, is het vonnis misschien een waarschuwing.

Gele hesjes

De uitspraak van de Bredase rechtbank heeft te maken met een turbulente periode in de gemeente Drimmelen: de herfst van 2018. Toen ontstond heftig verzet tegen de ambitieuze plannen van de plaatselijke gemeente om haar energievoorziening te vergroenen.

Drimmelen wilde energieneutraal zijn in 2040, en volgens de gemeente zijn daarvoor vier ingrediënten nodig. Flink energiebesparing, veel zonnepanelen op daken, windmolens en zonneparken. 150 hectare zonnenveld, ofwel bijna 3 procent van het landbouwareaal in de gemeente, zou een geschikte omvang zijn.

In september 2018 ging de gemeenteraad aarzelend akkoord met een gemeentelijk “beleidskader” dat aanleg van drie zonneparken mogelijk maakte. Het Traais Energie Collectief, dat al samenwerkte met de gemeente, vroeg vergunning aan voor een park van 10 hectare, aan het weggetje De Bergen net buiten Terheijden.

De werkzaamheden in **Terheijden** lopen vertraging op.

Wat de gemeente niet voorzag, was dat andere partijen óók stonden te trappelen. Binnen enkele weken lagen er aanvragen voor samen meer dan 130 hectare aan zonneparken. Destijds waren commerciële zonneondernemers landelijk in een race verwickeld om vestigingsplaatsen. In Drimmelen ging NaGa Solar uit Maas-tricht voorop: op de dag dat de gemeenteraad het beleidsplan goedkeurde, had het al vier aanvragen ingediend.

Bewoners, vrezend voor de uitverkoop van het boerenland, kwamen in verzet tegen de toestroom. Na een bozige bijeenkomst in een dorps huis in december 2018, met demonstranten in gele hesjes, gooiden college en gemeenteraad het roer om.

Die winter kwam er een nieuw beleidskader, met slechts plaats voor 10 hectare aan zonneparken. Zonnepark De Bergen van 10 hectare was volgens het college het enige park met een vergunningsaanvraag „in overeenstemming” met het nieuwe kader. Andere aanvragen die al ingediend

Iedereen wil wel schone energie, maar geen productie ervan in hun eigen omgeving

waren, werden formeel beoordeeld op basis van het oude beleidsplan voor 150 hectare, maar allemaal afgewezen.

NaGa (een verwijzing naar de twee dochters van oprichter Henny Pelsers) liet het er niet bij zitten, en op een maandagochtend in september 2020 kwam de zaak voor de rechter.

Mooi ontwerp

In de rechtszaal in Breda betoogde zowel de advocaat van de gemeente als Pim de Ridder tevergeefs dat de plannen van het Traais Energie Collectief echt beter waren dan die van NaGa Solar. Er is een „relatie tussen de locatie van het zonnepark en de kern waaraan het ten goede komt”, zei de advocaat. Het park ligt naast het dorp en een deel van de opbrengsten komt ten goede aan bewoners. Ook maakte een werkgroep uit Terheijden tekeningen voor het park. „We wilden een mooi ontwerp neerleggen, we hebben het halve dorp opgetrommeld om daarover mee te praten”, zei De Ridder in de rechtszaal.

Maar dat zo’n verbinding met een dorp zo zwaar weegt bij de beoordeling van vergunningen, stond niet in het beleidskader. Daarin ging het er vooral om dat een zonnepark zijn elektriciteit kwijt kan, in het landschap past en geen hinder veroorzaakt.

Alle ingediende plannen voor zonneparken hebben streekeigen struiken, een paddenpoel, een wandelpad, wierp een van de rechters tegen. „Waarom scoort het ene park dan wel voldoende en het andere niet?”

Een van de aanwezigen namens NaGa Solar was Richard Kamsteeg, de lokale adviseur van het bedrijf. Hij woont in de gemeente en maakte de protesten in 2018 van dichtbij mee, vertelde hij na de zitting. NaGa Solar had „onderschat hoeveel weerstand er zou ontstaan”, zei hij. Iedereen wil wel schone energie, maar geen productie ervan in hun eigen omgeving. „Not in my backyard, en de *backyards* zijn groot in Drimmelen.” Volgens Kamsteeg wil NaGa Solar de mensen van het Traais Energie Collectief hun zonnepark niet afnemen. „Pim de Ridder is een prima ondernemer, maar gun ons dezelfde behandeling.” Zes weken later vernietigde de rechter

alle besluiten van het college rond de vergunningen, ook die van zonnepark De Bergen. De gemeente heeft nog niet bekendgemaakt of ze in beroep gaat bij de Raad van State.

Hybride warmtepomp

In het dorp Terheijden hebben veel bewoners inmiddels gehoord van de tegenslagen rond de groene plannen. Huisvrouw Marja van Hal, die boodschappen staat in te laden bij de supermarkt, bezocht de afgelopen jaren veel bijeenkomsten van het Traais Energie Collectief. „Het zelfvoorzienende dorp, dat vond ik gewoon een heel mooi project.”

Van Hal woont aan een straat in het dorps hart waar het warmtenet binnenkort zou worden aangelegd. Maar afgelopen voorjaar besloten zij en haar man toch zelfstandig hun huis te verduurzamen. Ze hebben zonnepanelen genomen, en een ‘hybride warmtepomp’ die samenwerkt met de cv-ketel. „Je bent niet van het gas af, maar je vraagt veel minder warmte. En in de hete zomer hadden we er koeling van. Echt een aanrader.”

Een paar straten verderop woont gepensioneerd docent sociologie Fer van Vuuren met zijn vrouw. Bij hun huis liggen de warmtebuizen al onder de klinkers. Ze kochten ook twee obligaties à 250 euro.

„Symbolisch”, zegt Van Vuuren. „Voor ons allebei één. Omdat we het een mooi project vinden. Geen grote energiemaatschappij, maar iets wat we zelf in handen hebben en waarvan de opbrengsten deels ten goede komen aan het dorp. En omdat we het heel belangrijk vinden om energieneutraal elektriciteit op te wekken.”

Zodra het kan, wil Van Vuuren aangesloten worden op het warmtenet. Wanneer het zover is? „Ik had gehoopt op 2021, maar nu weet ik het niet.” De rechterlijke uitspraak over het zonnepark noemt de oud-docent „heel jammer”. „Ik ben een beetje bang dat de... hoe zeg je dat netjes... de grote jongens, als ze de kans krijgen, dit soort projecten wegkappen van de kleintjes.”

Ton van Beek van NaGa Solar ziet dat anders. „Voor De Bergen was een zes voldoende, de andere projecten moesten een tien halen”, zegt hij.

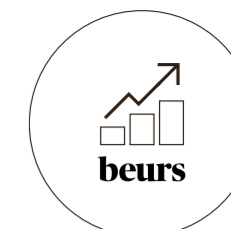
Van Beek is juridisch adviseur van het zonneparkenbedrijf en mede-eigenaar van de grond voor een van de beoogde parken - hij woont in Made, in dezelfde gemeente. De plannen van het Traais Energie Collectief zaten die van NaGa Solar niet in de weg, beaamt hij. „Commercieel niet, nee, maar juridisch wel. Iedereen die zich benadeeld voelt, heeft het recht om beroep aan te tekenen.”

Half jaar vertraging

„Het geeft zeker een half jaar vertraging, als het meezit”, zegt Pim de Ridder over de uitspraak. Technisch is dat niet onoverkomelijk: het collectief wil tijdelijk elektriciteit inkopen van een bestaand windpark in Breda om de gemeenschappelijke warmtepompen van het warmtenet aan te drijven. En ondanks de tegenslagen met de aanleg van het warmtenet zelf denkt De Ridder dat het nog steeds mogelijk is in september 2021 de eerste warmte te leveren.

Maar hij voelt dat in het dorp de sfeer rond het project verandert. „Alsof je op straat je fietsband staat te plakken en mensen zeggen: lukt zeker niet, hè?”

Misschien, zegt De Ridder, wordt het idee van “we doen het voor het dorp” een beetje sleets. „We zijn aan het nadenken hoe we de communicatiestrategie kunnen verleggen, we zoeken naar een ander verhaal. En we hebben succes nodig.”

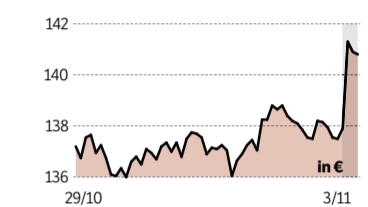

DSM

140,80 euro / + 2,1 %

Omzet en winst van chemiebedrijf lager

DSM behoorde tot de kopgroep bij de Amsterdamse hoofdfondsen, op een positief gestemde beurs. Het speciaalchemieconcern had nog steeds last van de coronacrisis bij zijn materiaaltekort en zag omzet en winst dalen in het derde kwartaal. Het bedrijf presteerde desondanks beter dan analisten hadden verwacht. (ANP)

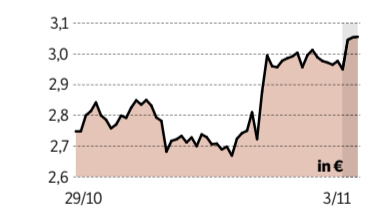

AIR FRANCE-KLM

3,06 euro / + 0,36 %

Overleg met piloten voortgezet

Air France-KLM zette de koerswijziging van maandag voort. Beleggers houden hoop op een goede uitkomst van overleg tussen luchtvaartmaatschappij en pilotenvakbond VNV over het ondertekenen van de voorwaarden bij de overheidssteun voor het bedrijf. Alle andere bonden hebben inmiddels getekend. (ANP)

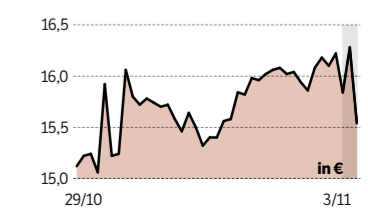

KENDRION

15,54 euro / - 1,9 %

Componentenmaker meldt omzetzijging

Kendrion won 2,8 procent bij de kleinere bedrijven. De producent van elektromagnetische componenten zag de omzet dalen in het derde kwartaal. Topman Joep van Beurden kijkt echter positief vooruit. Ook is de onderneming van plan een nieuwe productiefaciliteit in de Chinese stad Suzhou te bouwen. (ANP)

Over dit project

Volgens het in 2019 gesloten Klimaatakkoord moet een op de vijf Nederlandse huizen en gebouwen in 2030 van het gas af zijn. De komende twee jaar onderzoekt NRC wat deze transitie kost en oplevert in vijf woonwijken die vooroplopen bij het afscheid van aardgas.

De ervaringen in Groningen, Rotterdam, Purmerend, Terheijden en Ermelo laten zien wat Nederland te wachten staat. Om de paar maanden volgt NRC de voortgang in deze wijken in nieuwe reportages.

